

Mál nr. 52/2023

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila (V)

Heiti vátryggingar: Starfsábyrgðartrygging endurskoðenda.

Vátryggingartaki (X)

Skaðabótaábyrgð.

Gögn.

1. Málskot dags. 8. febrúar 2023 ásamt fylgiskjölum.
2. Bréf V dags. 28. febrúar 2023 ásamt fylgiskjölum.
3. Viðbótarathugasemdir M dags. 3. mars 2023 ásamt fylgiskjölum.
4. Viðbótarathugasemdir V dags. 6. mars 2023.

Málsatvik.

Í málskoti kemur fram að M krefjist bóta úr starfsábyrgðartryggingu X á grundvelli þess að hann hafi, í starfi sínu sem endurskoðandi, valdið M skaðabótaskyldu tjóni. Tjón M felist í fyrsta lagi í óþarfri skattlagningu sem sé afleiðing álags á skattstofna félagsins árin 2014 og 2015 vegna dráttar á framtalsskilum; í öðru lagi í dráttarvöxtum vegna vanskila á skatti sem komið hafi til vegna efnislega rangrar ráðgjafar X; og í þriðja lagi í fésekt Ársreikningaskrár vegna síðbúinna skila X á ársreikningi. Alls nemi krafa M kr. 2.183.405 kr., þar af sé skattur vegna álags á gjaldstofn ársins 2014 292.275 kr. og dráttarvextir vegna hans 1.372.456 kr.; skattur vegna álags á gjaldstofn ársins 2015 41.198 kr. og dráttarvextir vegna hans 237.475 kr.; og fésekt Ársreikningaskrár 240.000 kr.

Vegna þessa hafi M, hinn 16. júní 2021, krafist bóta frá V sem hafi hafnað kröfunni með bréfi dags. 9. febrúar 2022. Höfnun sína byggir V á eftirfarandi röksemdum sem M andmælir í málskoti:

Í fyrsta lagi því að engin gögn hafi verið lögð fram er sýni fram á að X hafi borið ábyrgð á því að framtölum var skilað of seint og álag lagt á gjaldstofna. Að sögn M er sú staðreynd að engum gögnum sé til að dreifa um þann þátt fyrst og fremst afleiðing rangrar ráðgjafar X. Þegar úrskurður vegna framtals ársins 2014 hafi verið kveðinn upp, hinn 14. apríl 2015, en með honum var fallist á að leggja innsend skattframtöl til grundvallar, en leggja 15% álag á gjaldstofna, hafi forsvarsmaður M verið búsettur erlendis og hafi hann ekki flutt aftur til landsins fyrr en á árinu seint á árinu 2017. X hafi ítrekað, og allt til ársins 2021, haldið því fram að um álagningu sem byggði á áætlunum væri að ræða, en ekki raunskuldir. Hafi M ekki tryggt sér sönnun um þessi samskipti, en raunar hafi X beinlínis gengist við því að dráttur á framtalsskilum hafi verið á hans ábyrgð.

Í öðru lagi beri V því við að með úrskurði Skattsins hinn 14. apríl 2015 vegna ársins 2014, og með úrskurði 27. september 2018 vegna framtals ársins 2015, en hann var efnislega sambærilegur hinum fyrri úrskurði, hafi verið ljóst hver hvor skuld um sig væri, og X geti ekki borið ábyrgð á dráttarvöxtum sem leggist á réttmæta álagningu skatta. Að sögn M er ástæða þess að dráttarvextir féllu á M sú að X hafi ítrekað fullyrt að ekki væri um raunverulega skattskuld að ræða heldur áætlunir, og hafi X raunar haldið því fram að M ætti inni hjá Skattinum.

Í þriðja lagi telji V óljóst hvort M hafi greitt áfallinn kostnað og vísar M til yfirlita úr heimabanka þess því til stuðnings að skuld þess við Skattinn hafi verið greidd.

Í fjórða lagi beri V því við að ekki sé ljóst hvort tjón vegna fésektar Ársreikningaskrár hafi raungerst, þar sem X hafi kært álagningu hennar til atvinnu- og nýsköpunarráðuneytisins og endanleg niðurstaða liggi ekki fyrir. Er þessu hafnað af hálfu M, félagið hafi þegar greitt sektina, og eitt ár og níu mánuðir séu frá því kæra hafi verið send ráðuneytinu en engar upplýsingar um afdrif hennar liggi fyrir. Röksemdir um að dráttur á skilum verði rakinn til skorts á gögnum eigi þá augljóslega ekki við þar sem um 0 framtal hafi verið að ræða. Auk þess gangist X, í samskiptum við ráðuneytið, við því að drátturinn sé á hans ábyrgð.

Í fimmta lagi byggir V á því að jafnvel þó X hefði sýnt af sér vanrækslu beri gögn málsins með sér að um töluvert tómlæti hafi verið að ræða af hálfu M. Þessu andmælir M með þeim rökum að X hafi ranglega fullyrt að ekki væri um skuld að ræða. Eigin sök M felist því einkum í því að hafa treyst X, og það leiði ekki til missis bótaréttar að treysta löggiltum sérfræðingi og ráðgjöf hans.

Í sjötta lagi haldi V því fram að X geti átt gagnkröfu á hendur M vegna vangoldinnar þóknunar vegna vinnu. Hvað þetta atriði varðar er tekið fram af hálfu M að kröfur vegna meintrar vinnu X til og með 8. febrúar 2019 séu fyrndar. Hann hafi hins vegar fengið greiddar 600.000 kr. vegna framtals 2019 sem hafi verið 0 framtal og megi því ætla að hann hafi fengið stórlega ofgreitt.

Þá byggir V á því að kröfur M kunni að vera fyrndar. Hvað það atriði varðar byggir M á því að fyrning hafi ekki hafist meðan röng ráðgjöf X var viðvarandi og kom í veg fyrir að forsvarsmenn M áttuðu sig á tilvist tjónsins og umfangi þess.

Á grundvelli framangreinds krefst M þess að úrskurðað sé um fullan bótarétt þess vegna alls framangreinds tjóns; til vara að úrskurðað sé um að M eigi rétt á bótum vegna hluta tjóns síns; og til þrautavara að úrskurðað sé um bótahlutfall á grundvelli sakarskiptingar.

Í bréfi V til nefndarinnar kemur fram að félagið telji sök X ósannaða. Þannig komi fram í umsögn X að dráttur á skilum verði rakinn til þess að hann hafi ekki haft aðgang að nauðsynlegum gögnum til að inna störf sín af hendi. M hafi ekki sýnt fram á að bókhaldsgögn og aðrar upplýsingar hafi verið send tímanlega til X og þá beri gögn málsins með sér að samskipti og upplýsingagjöf hafi verið takmörkuð. Sé því ósannað að X hafi haft nægar upplýsingar til að skila framtölum og ársreikningum á tilskildum tíma og sé því líklegra að tjón M verði rakið til eigin tómlætis. Hvað sem því líði sé þá einnig ljóst að hið meinta tjón M hafi raungerst þegar álag var lagt á gjaldstofna þess, og hafi forsvarsmenn M, sem séu lögmenn, mátt vita um réttaráhrif 1. mgr. 9. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/2007 þegar umrædd álagning og fésekt lágu fyrir. Sé mögulegur bótaréttur því einnig fallinn niður fyrir fyrningu enda fyrnist krafa um skaðabætur á fjórum árum frá þeim degi sem tjónþoli fékk nauðsynlegar upplýsingar um tjón sitt og þann sem ábyrgð ber á því eða bar að afla sér slíkra upplýsinga. Hvað varði kröfu M vegna dráttarvaxta vegna réttmætrar álagningar beri M sjálft ábyrgð á þeim kostnaði, enda hafi M borið að takmarka tjón sitt, og greiða kröfurnar. Beri M því eitt ábyrgð á greiðsludrætti og þeim kostnaði sem verði rakinn til hans. Að endingu vísar V til þess að þau störf sem X innti af hendi í þágu M hafi fremur verið bókhalds- og ráðgjafarstörf fremur en eiginleg endurskoðendastörf. Hlutverk endurskoðenda sé, sbr. ákvæði laga um endurskoðendur og endurskoðun nr. 94/2019, sjálfstæð athugun á reikningsskilum, gerð af faglega hæfum og hlutlausum sérfræðingi, í þeim tilgangi að láta í ljós álit á þeim. Umrædd váttrygging taki til skaðabótaskyldu sem falli á váttryggðan sem löggiltan endurskoðanda, og geti því ekki tekið til starfa sem falli utan þeirrar skilgreiningar.

Í viðbótarathugasemddum M kemur fram að því sé hafnað að tafir á skilum framtala stafi af skorti á nauðsynlegum gögnum. Tjón M felist einkum í dráttarvöxtum á álagningu vegna síðbúinna skila á framtölum, en úrskurðir um álagninguna hafi verið kveðnir upp þegar forsvarsmenn þess voru búsettir erlendis og þeim því ekki kunnugt um þá. Eftir að annar þeirra flutti að nýju til landsins hafi hann ítrekað spurt X um yfirlit frá innheimtumanni ríkissjóðs sem hafi borið það með sér að opinber gjöld væru ógreidd og bæru dráttarvexti. Yfirlitin hafi ekki borið með sér uppruna krafna og hafi því verið nærtækt að inna X eftir upplýsingum um hann. Síðar hafi komið í ljós að X hafi ekki skilað framtölum heldur sent beiðni um leiðréttingu á álagningu á grundvelli áætlana. Ástæða þess að dráttarvextir séu svo háir sem raun ber vitni sé sú að X hafi ítrekað haldið því fram gagnvart M að álagningar væru byggðar á áætlunum og engin raunskuld væri fyrir hendi. Liggi þá fyrir samskipti forsvarsmanna M og X frá árinu 2021 þar sem X staðhæfi að öllum áætlunum verði eytt og þær lagfærðar. Sé saknæm og efnislega röng ráðgjöf X því sönnuð. Hvað varði mögulega fyrningu er þá áréttað að rangfærslur X sem hafi staðið yfir til ársins 2021 séu raunveruleg orsök tjónsins. Fyrir það tímamark hafi M ekki haft nauðsynlegar upplýsingar um tjón sitt. Hvað varði sekt Ársreikningaskrár þá liggi fyrir bréf dags. 5. maí 2021 þar sem X viðurkenni að hann beri sök á álagningu hennar og hljóti fyrning að hafa verið rofin með því. Hvað varði þá hlutverkendurskoðenda og gildisvið váttryggingarinnar þá séu störf þeirra mun fjölbættari en V láti í veðri vaka og að sjálfsögðu felist það í þeim að veita ekki efnislega rangar og skaðlegar upplýsingar og ráðgjöf um reikningsskil.

Í viðbótarathugasemddum V er áréttað að M hafi ekki lagt fram nein gögn er sýni fram á að X hafi fengið nauðsynleg gögn frá M, svo honum væri fært að framkvæma ýmis bókhaldsstörf. Gögn málsins beri þvert á móti með sér að afskipti forsvarsmanna M af félaginu hafi um árabil verið lítil sem engin og bendi því gögn málsins til að tjón þess verði rakið til eigin tómlætis. Þrátt fyrir að ekki hafi mátt ráða af yfirliti innheimtumanns ríkissjóðs að um álagningu vegna úrskurða væri að ræða hafi forsvarsmenn M, sem séu lögmenn, þá mátt átta sig á því að kröfurnar bæru dráttarvexti enda hafi innheimta á sköttum og opinberum gjöldum ávallt í för með sé vaxtakostnað. Þá megi ætla að Skatturinn hafi sent allar

upplýsingar til félagsins, og hafi forsvarsmönnum þess borið að tryggja aðgengi að pósti. Hafi þeim því átt að vera kunnugt um kröfurnar, og hafi svo ekki verið sé um að ræða eigin tómlæti þeirra. Hvað fyrningu varði vísar V til fyrri umfjöllunar og áréttar þá afstöðu sína að meint viðvarandi röng ráðgjöf hafi engin áhrif á það hvenær tjónið raungerðist, það hafi einfaldlega raungerst þegar álagning, fésektir og vaxtakostnaður urðu til. Hvað hlutverk endurskoðenda varði er svo árétt að þeir komi ekki að því að færa bókhald, skila skattaskýrslum og ársreikningum eða ráðleggja aðilum varðandi slík skil. Þvert á móti geti sami aðili ekki fært bókhald og endurskoðað ársreikninga. Meint saknæm háttsemi X tengist því ekki störfum hans sem endurskoðanda og falli hið meinta tjón því utan gildissviðs vátryggingarinnar.

Álit.

Það er mat nefndarinnar að gildissvið starfsábyrgðartryggingar endurskoðenda verði ekki túlkað svo þröngt að hún nái aðeins til þeirra starfa þeirra er varða sjálfstæða athugun á reikningsskilum, svo sem ráða má af málflutningi V að haldið sé fram. Verður þannig að gera ráð fyrir að auk fyrrgreindra nokkuð þröngt skilgreindra verkefna hafi endurskoðendur á grundvelli menntunar sinnar og reynslu sérþekkingu á t.a.m. reiknings- og skattskilum og að altíð sé að leitað sé til löggiltra endurskoðenda, eða endurskoðunarfyrirtækja um slík verk. Verður þá ekki fallist á að viðkomandi vátryggingarskilmálar undanskilji slík ólögbundin verkefni endurskoðenda með skýrum hætti. Verður því litið svo á að vátryggingin sem slík nái til þeirra atvika sem hér um ræðir.

Samkvæmt því sem rakið er hér að framan er krafa M í raun í þremur liðum, þ.e. í fyrsta lagi vegna tjóns vegna álags vegna seinbúinna framtalsskila, í öðru lagi tjóns vegna dráttarvaxta þeirra krafna, og í þriðja lagi tjóns vegna sektar ársreikningaskrár vegna seinbúinna skila.

Hvað varðar fyrsta og annan liðinn þá er um að ræða 15% álag á gjaldstofna, sem lagt var á vegna skila á skattframtölum vegna gjaldáranna 2014 og 2015 eftir að tilskilinn frestur var liðinn, sbr. 1. mgr. 108. gr. laga nr. 90/2003 um tekjuskatt, og dráttarvexti vegna þess. Er til þess að líta að fyrirbyggjandi eru tilkynningar Ríkisskattstjóra um umrætt álag dags. annars vegar 14. apríl 2015 og hins vegar 27. september 2018. Eru umræddar tilkynningar stílaðar á M að skrifstofu þess í Reykjavík og bera því með sér að M hafi fengið þær sendar. M ber því við að forsvarsmenn þess hafi verið búsettir erlendis og því ekki verið kunnugt um umræddar tilkynningar. Verður ekki byggt á þeim röksemdum og því miðað við að M hafi mátt vera kunnugt um álagningu umrædds álags, annars vegar hinn 14. apríl 2015 og hins vegar hinn 27. september 2018. Nú liggur ekki að fullu fyrir hvað olli hinum seinbúnu skilum, hvort þar var um að ræða háttsemi X, eða það að nauðsynleg gögn höfðu ekki borist honum af hálfu M, svo sem borið er við í málinu. Hins vegar verður að miða við að fyrningarfrestur, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/2007, hafi verið liðinn þegar M rauf fyrningu með málskoti til nefndarinnar, sbr. 2. mgr. 16. gr. sömu laga, hinn 8. febrúar 2023. Hvað varðar dráttarvexti vegna umrædds álags verður þá jafnframt að líta svo á að forsvarsmönnum M, sem er lögmannsstofa, hafi mátt vera ljóst að umrædd krafa bæri dráttarvexti og að þeim hafi því verið mögulegt að takmarka tjón sitt hvað þetta varðar með tímanlegri greiðslu. Er það því mat nefndarinnar að það tjón sem af hálfu M er rakið til greiðslu dráttarvaxta verði rakið til tómlætis af hálfu forsvarsmanna þess sjálfs.

Hvað þriðja liðinn varðar er til þess að líta að meðal gagna málsins er kæra X, dags. 5. maí 2021, til atvinnu- og nýsköpunarráðuneytisins þar sem þess er krafist að umrædd sekt verði með öllu felld niður eða lækkuð allverulega. Þá kemur fram í umræddri kæru að orsök seinna skila á ársreikningi hafi verið mikið álag á skrifstofu X sem hafi valdið því að ekki hafi tekist að ljúka öllum verkefnum fyrir lokaskil. Ekki liggur fyrir hver afdrif þessarar kæru hafa orðið og er engum frekari gögnum um það til að dreifa. Hefur því ekki verið sýnt fram á endanlegt tjón vegna þessa liðar kröfu M og verður honum því hafnað.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á bótum úr starfsábyrgðartryggingu endurskoðenda X hjá V.

Reykjavík, 4. apríl 2023.

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir